

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

P A N O R A M A

periode 1 april - 1 oktober 1983

ALGEMENE EN KABINETSAANGELEGENHEDEN

Staten-Generaal

Op 15 juni 1983 heeft een vergadering plaatsgevonden van de Vaste Commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten met de Minister van Binnenlandse Zaken. Gesproken is over het onrechtmatig gebruik van BVD-rapporten, een brief van het "Progressief Overleg" in de gemeente Veenendaal alsmede over de activiteiten van de BVD met betrekking tot Surinamers in Nederland.

Op 21 juni 1983 heeft de Minister mede namens zijn ambtgenoten van Justitie en Defensie de Voorzitter van de Tweede Kamer bij brief op de hoogte gesteld van het resultaat van het interne en strafrechtelijke onderzoek naar het onrechtmatig gebruik van BVD-rapporten en van de naar aanleiding daarvan genomen maatregelen.

Het Hoofd van de Dienst heeft zich op 29 juli 1983 met de Voorzitter van de Vaste Commissie verstaan ter beantwoording van diens vraag of en zo ja in hoeverre de Dienst mogelijke coupplannen gericht tegen het regime Bouterse heeft verstoord en of gegevens over deze plannen zijn verstrekt aan de Surinaamse autoriteiten.

Het kamerlid Van Es (PSP) heeft schriftelijk vragen gesteld over activiteiten van de BVD rond het derde congres van de IPPNW (International Physicians for the Prevention of Nuclear War). De Minister heeft deze vragen op 14 juli 1983 beantwoord.

Op 14 augustus heeft de Minister-President mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken schriftelijke vragen beantwoord van het kamerlid Van der Spek (PSP) over activiteiten in Nederland gericht op het omverwerpen van het regime-Bouterse.

Een neo-nazibijeenkomst te Velp heeft leden van verschillende fracties aanleiding gegeven tot het stellen van schriftelijke vragen. Zij zijn op 14 september 1983 beantwoord door de Minister mede namens zijn ambtgenoten van Justitie en Buitenlandse Zaken.

Ontwerp van Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

De opstelling van de Memorie van Antwoord en de Nota van wijzigingen op het Ontwerp van Wet nadert haar voltooiing. De betrokken bewindspersonen hebben zich ten principale uitgesproken voor handhaving van de voorgestelde Commissie onderzoek klachten met uitsluiting van de bevoegdheid van de Nationale Ombudsman.

Nationale ombudsman

In het kader van zijn onderzoek van een klacht de BVD betreffende heeft de Nationale ombudsman op 30 september 1983 een gesprek gehad met het Hoofd van de Dienst.

Commissie onderzoek militaire missie Suriname

De commissie heeft zich medio september tot de Dienst gewend in de veronderstelling, dat de Dienst wellicht over voor haar onderzoeksterrein van belang zijnde informatie beschikt. Dit bleek vrijwel niet het geval te zijn.

Protocol BVD - CRI

In de verslagperiode is een protocol tot stand gekomen houdende een afbakening van de taak van de BVD ener- en de CRI anderzijds waar het betreft de bestrijding van misdrijven van terroristische aard. Het protocol heeft de instemming van de beide betrokken ministers (Binnenlandse Zaken en Justitie) en zal worden vermeld in de Memorie van Antwoord van het Ontwerp van Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Civiele procedures

Wilman tegen de Staat

De Rechtbank te 's-Gravenhage heeft de vordering van de heer Wilman afgewezen. Wilman is er niet in geslaagd, aldus de Rechtbank, het bewijs te leveren, dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen het optreden van de BVD en het mislukken van zijn sollicitaties.

Kort geding

Benelux

De Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer alsmede haar Subcommissie ad hoc - in beide commissies is de Dienst door een hoofdamtenaar vertegenwoordigd - zijn in de verslagperiode weer enkele keren bijeen geweest.

De versterking van de personencontrole aan de Belgisch-Franse grens vormt nog steeds een der belangrijkste agendapunten.

Publiciteit

Het terughoudende beleid met betrekking tot het verstrekken van off-the-record-voorlichting is gecontinueerd.

De PSP heeft eind september een boekwerkje getiteld "De BVD en de inlichtingendiensten" het licht doen zien. Het beoogt aan te tonen, dat de BVD en de andere inlichtingen- en veiligheidsdiensten "bij gebrek aan een effectieve (parlementaire) controle zo ongeveer kunnen doen en laten wat ze willen".

Relaties met buitenlandse diensten

Het halfjaarlijkse overleg van de Hoofden van Europese Veiligheidsdiensten vond op 20 en 21 april 1983 te 's-Gravenhage plaats. Tevens werd door het Hoofd van de Dienst deelgenomen aan de voorjaarsvergadering van het NATO Special Committee, die op 4 en 5 mei 1983 te Brussel werd gehouden; in aansluiting hierop bracht de Britse voorzitter van het Special Committee een bezoek aan de Dienst. Het Hoofd van de Dienst nam deel aan de TREVI-Ministersconferentie in Bonn, op 9 en 10 juni 1983. Het Hoofd van de Canadese veiligheidsdienst bezocht de BVD in mei 1983, en de president van een van de diensten uit de Bondsrepubliek kwam voor een nadere kennismaking in ultimo juni 1983. Het Hoofd van de Dienst bezocht tevens zijn Italiaanse en zijn Finse collega. De najaarsvergadering van Hoofden van Europese Veiligheidsdiensten vond medio september 1983 in het Verenigd Koninkrijk plaats. Vijf leden van de Dienst volgden een cursus van drie weken in Washington DC; een tweetal leden nam deel aan een west-europees seminar in Zwitserland. De relaties met de zusterdiensten verlopen naar wens.

Relaties met de politie, de binnenlandse zusterdiensten en andere (beleids-) instanties

In de verslagperiode werd regelmatig overleg gepleegd met korpschefs van gemeentepolitie en districtscommandanten van rijkspolitie. Aan 22 korpschefs en districtscommandanten werden door een kabinetsmedewerker één of meer bezoeken gebracht. Een negental leidende politiefunctionarissen werd bij de Dienst in verband met diverse aangelegenheden ontvangen.

Veelvuldig werd overleg gepleegd met beleidsfunctionarissen van de Nederlandse Inlichtingendiensten en de Koninklijke Marechaussee.

Lezingen van algemene aard werden gehouden ten behoeve van de directie Politie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Officieren van Justitie en hogere politie-ambtenaren, alsmede officieren van de 3e divisie van de Koninklijke Marechaussee.

Door een kabinetsmedewerker werd deelgenomen aan de 3-daagse conferentie voor Hoofdcommissarissen en Commissarissen van Politie te Valkenburg.

DIRECTIE B =====

Relaties *)

Regelmatig werd ten behoeve van de regering, de NATO, binnenlandse en buitenlandse zusterdiensten, justitiële en bestuurlijke autoriteiten gerapporteerd over het gevarieerde werkteerrein van politiek-extremistische partijen, organisaties en anti-democratische pressiegroepen van Nederlanders en buitenlanders. Daarnaast vond geregeld overleg plaats met en werden gegevens uitgewisseld tussen en adviezen verstrekt aan:

*) Met sommige hieronder genoemde instanties bestaat o.m. ook vanuit de Directie C een goede werkrelatie.

buitenlandse zusterdiensten

Met name op het gebied van terrorisme werd informatie uitgewisseld;

CRI

Met de Bijzondere Zaken Centrale werden wekelijks gegevens uitgewisseld met betrekking tot verkregen informatie met een strafrechterlijk aspect;

militaire zusterdiensten en IDB

Er was een goede coöperatie met de militaire diensten, in casu op het terrein van de activiteiten der anti-militaristische organisaties. Met de IDB en de Lamid werd in een werkgroep samengewerkt met betrekking tot de beeldvorming over Suriname en de op dat land gerichte activiteit vanuit ons land;

politie-inlichtingendiensten

Hiermede bestond een zeer frequente uitwisseling van informatie en werden veelvuldig werkbesprekingen gevoerd teneinde niet alleen een optimaal inlichtingenresultaat te bereiken, doch de politie tevens in staat te stellen op allerlei terreinen tijdig en efficiënt (tegen-) maatregelen te treffen.

Aandachtsgebieden

a. Politiek (gewelddadig)activisme

Waar enerzijds sprake lijkt te zijn van een zekere teruggang van de tot directe actie neigende aanhang van het extreem-links georiënteerde activisme, waardoor grootschalige confrontaties uitbleven, neemt anderzijds de toepassing toe van zogenaamd "klein geweld" tegen personen, bedrijven en overheidsinstellingen, die gezien worden als exponenten van datgene, waartegen dit activisme zich keert. Onder "klein geweld" wordt verstaan; doelgerichte en soms vernielende en zaakschade aanrichtende acties.

Anti Kernenergie Beweging (AKB)

Enige malen hebben kleine groepen getracht transporten van radioactief materiaal van of naar Urenco te verhinderen. Dank zij tijdig door de BVD verkregen informatie slaagde men niet in die opzet.

Anti Militaristische Beweging (AMB)

De AMB pleegde in de verslagperiode inbraken in bunkers van het Nationaal Territoriaal Commando en de Civiele Verdediging, waarbij geclassificeerde documenten werden ontvreemd. Ook is enige "research" naar militaire doelen c.q. naar betrokkenheid van militaire instanties ter hand genomen en wist men beslag te leggen op een (dienstgeheim) voorschrift inzake buitengewone omstandigheden in de (Nederlandse) havens.

Daarnaast is de militaire oefening Reforger - Brandy Station - Aqua Marine onderwerp geweest van acties. Tijdig getroffen maatregelen op basis van verkregen informatie hebben weten te voorkomen dat incidenten ernstig uit de hand liepen, met als resultaat dat geen noemenswaardige inbreuk op het verloop van de oefeningen heeft plaatsgevonden.

Tenslotte hebben Nederlandse Anti-militaristen getracht de internationale wapenbeurs "Electronics for National Security" (ENS) te Brussel te ontregelen.

Over al deze activiteiten heeft een nauwe samenwerking plaatsgevonden met verantwoordelijke Nederlandse instanties en met de betrokken buitenlandse zusterdiensten.

Doe Wat '83-festival

Dit rond Hengelo georganiseerde protestgebeuren met internationale deelname tegen allerlei vermeende misstanden in de samenleving als militarisme, fascisme, racisme, aanwending kernenergie, korting op uitkeringen, huizenspeculatie en vrouwenonderdrukking vond zijn inspiratie in het gelijkgerichte, op internationale schaal georganiseerde "TUWAT"-verzet in Berlijn (1981), dat destijds ontaarde in grote rellen. Deze poging om het maatschappelijk leven in de regio Twente tijdelijk te ontwrichten mislukte grotendeels, niet in de laatste plaats ten gevolge van het slechte weer, terwijl ook slechts 2000 van de verwachte 10.000 deelnemers acte de présence gaven. Alleen bij een demonstratie tegen Holland Signaal Apparatenfabriek kwam het tot rellen van enige betekenis.

Ook ditmaal vond voortdurend nauw overleg en informatieuitwisseling plaats met ter zake verantwoordelijke Nederlandse instanties en zusterdiensten in het buitenland.

b. Rechts-extremisme

Werd reeds relatief grote aandacht geschonken aan de in Nederland in beperkte mate voorkomende verschijningsvormen van rechts-extremisme, de verkiezingsuitslag voor de Centrum Partij in Almers heeft die slechts kunnen versterken.

Een analyse van deze partij, haar achtergronden en haar verrassende opkomst zond de Directie aan de Minister van Binnenlandse Zaken en enkele andere belanghebbende autoriteiten.

c. Communisme

De politieke en ideologische ontwikkeling van de CPN wordt met belangstelling gevolgd. De in die partij aan het licht getreden tegenstellingen hebben geleid tot stagnatie in de activiteit van de CPN op vrijwel elk terrein. De orthodoxe vleugel in de CPN lijkt aan de winnende hand te zijn. Interessant in dit verband is dat er duidelijk aanwijzingen zijn voor een hernieuwd proces van normalisatie in de betrekkingen tussen CPSU en CPN, zulks tot ongenoegen van "extreme" vernieuwingsgezinden in de CPN. Ook de vanuit de CPN ondernomen initiatieven tot verbetering van handelsrelaties tussen Nederland en de Sovjet-Unie worden dezerzijds nauwlettend gevolgd.

De discussies in de CPN over de betekenis van de SU als atoommacht hebben de activiteit van de CPN in de vredesbeweging doen verslappen. Hier tegenover staat dat extra aandacht wordt gevraagd voor groepen in de Nederlandse samenleving, die het voornemen hebben hardere acties te organiseren tegen de eventuele plaatsing van kruisvluchtwapens in Woensdrecht. Tot hen behoren, behalve de bekende anti-militaristische groepen, ook groepen die aangesloten zijn bij het Platform van radicale vredesgroepen alsmede het Landelijk Overleg Non-Coöperatie dat een initiatief van CPN-leden lijkt te zijn. In verband met de te verwachten acties is een nauwe samenwerking tot stand gebracht met de Luchtmacht-Inlichtingendienst en de plaatselijke politie-inlichtingendiensten.

De "herontdekking" van de Sovjet-atoommacht door delen van de Vredesbeweging maakte het voor de Sovjet-autoriteiten moeilijker binnen de vredesbeweging te manipuleren. Het Moskou-getrouwe Nederland-Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking werd ingeschakeld om de Nederlandse deelname aan een Wereldvredesraad-manifestatie in Praag te organiseren. Daarnaast was er relatief veel belangstelling voor internationale organisaties, zoals die van artsen, het IPPNW, dat in Nederland congresseerde. De Sovjets trachten deze organisaties als beïnvloedingsinstrumenten te gebruiken. Daarbij rekent men op de loyaliteit van sommige leden van deze organisaties in het Westen. De informatieverwerving van de Dienst is erop gericht dit te onderkennen.

Enige aandacht was er voorts ook voor activiteiten van de Socialistische Partij (SP). Deze partij neemt de laatste tijd in internationale kwesties nogal onverhulde pro-Sovjet standpunten in. Nationaal heeft de SP de aandacht getrokken door haar standpunten opzichte van de buitenlandse minderheden. Sommige linkse partijen beschuldigden de SP zelfs van racisme. De SP verweerde zich hier tegen fel, onder andere door gebruik te maken van pro-Moskou gezinde oud-verzetsstrijders.

Ruime aandacht werd tenslotte besteed aan bepaalde Oostduitse beïnvloedingsactiviteiten. Men maakt van die kant vooral gebruik van de vriendschapsvereniging Nederland-DDR. De Oostduitse autoriteiten lijken ook een belangrijke rol te spelen bij informatievergaring inzake de ontwikkeling van de CPN. Orthodoxe groepen worden voor zover mogelijk ondersteund. De acquisitie door de Dienst van informatie op deze terreinen heeft dan ook grote aandacht.

d. Terrorisme

De afgelopen maanden was het tamelijk rustig in de terreur-sfeer, hoewel er een vrij groot aantal loze bommeldingen was. Thans, drie jaar na de ontploffing in zijn woning en de daarop volgende arrestatie, moet ex-Rode Jeugdleider Henk WUBBEN zich verantwoorden voor de rechter. Duidelijk is dat WUBBEN en zijn advocaten inspiratie hebben gevonden in het gezegde: aanval (op de BVD) is de beste verdediging.

In de verslagperiode vestigde zich in Nederland , supporter van de Duitse Rote Armee Fraktion. Hij is gehuwd met een ex-activiste van het Rood Verzets Front. Naar de huidige rol van dit echtpaar zal een onderzoek worden ingesteld.

e. Minderheden

Molukkers

De belangstelling van de, voornamelijk jongere, Molukkers in ons land voor het R.M.S.-ideaal is ook het afgelopen half jaar verminderd. Deze jonge generatie Molukkers houdt zich momenteel vrijwel alleen nog bezig met de bestrijding van het druggebruik onder Molukse jongeren.

Initiatieven in de richting van een onafhankelijke "Republiek Maluku Selatan" worden slechts ontplooid door de overwegend oudere Molukse leiders als ir. J.A. MANUSAMA en ds. S. METIARY. Hun ahang neemt echter met het jaar af.

In zijn algemeenheid kan worden gesteld, dat het R.M.S.-ideaal aan het verschrompelen is en dat dit proces zich, naar het zich laat aanzien, in de komende jaren zal voortzetten.

Hoewel met name in Assen en Bovenmilde de jongeren hun misnoegen over hun positie in Nederland nog wel eens willen uiten door middel van straatterrorisme en klein geweld, zijn grote gewelddadige acties - zoals in de periode 1975 - 1978 - voorshands niet te verwachten.

Surinamers

In de afgelopen periode heeft voor wat betreft het Surinaamse gebeuren in Nederland met name de Heineken-affaire de aandacht getrokken. Uit het justitiële onderzoek is tot op heden gebleken, dat de hoofdverdachte in deze zaak primair door politieke motieven werd gedreven. Volgens eigen verklaring wilde de verdachte met het afpersingsbedrag (door omkoping van gezaghebbende lieden?) het bewind BOUTERSE omver werpen.

Turken

De links-extremistische Turkse organisaties Dev-Sol en Dev-Yol hebben zich de afgelopen periode tegen het militaire regime in Turkije afgezet door enkele acties in Nederland uit te voeren, waarbij vaak werd samengewerkt met andere organisaties. Zo werden hongerstakingen, bezettingsacties en demonstraties gehouden. Opvallend is dat de Dev-Sol en de Dev-Yol zich ook zijn gaan bezighouden met sociaal gerichte acties.

DIRECTIE C

Relaties *)

De ervaring in het inlichtingen- en veiligheidswerk heeft geleerd, dat een goed functionerend samenwerkingsverband met zowel binnenlandse als buitenlandse relaties onontbeerlijk is.

Ministerie van Justitie

De Directie C heeft in deze verslagperiode haar contacten verstevigd met het Ministerie van Justitie inzake o.a. visaverlening, verblijfsvergunningen, asiel- en naturalisatieaanvragen. Gezien de gegronde inbreng van de Dienst bij een aantal ambtelijke beslissingen van dit Ministerie vonden gesprekken plaats met de leiding van de Directie Vreemdelingenzaken, teneinde consequenties van hechtere samenwerking te bezien en de procedures vast te stellen.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Met het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft het gebruikelijke overleg plaatsgevonden over de personeelsbezetting van de Oosteuropese en een aantal andere Ambassades in Nederland. In verband met de hoge frequentie worden de bestaande verbindingen met dit Ministerie verder gestructureerd.

ECD

In enkele zaken betreffende embargohandel met Oostbloklanden werd met de Economische Controle Dienst samengewerkt.

Militaire zusterdiensten en I.D.B.

In goede samenwerking met de militaire zusterdiensten en de I.D.B. werd een aantal zaken onderzocht.

*) Met sommige genoemde instanties bestaat o.m. ook vanuit de Directie B een goede werkrelatie.

Koninklijke Marechaussee

Gezien het toenemend reizigersverkeer naar en van Oosteuropese landen werd het werkcontact met de Grensveiligheidsdienst verstevigd.

Buitenlandse zusterdiensten

Met buitenlandse zusterdiensten is sprake van een in het algemeen goed en in vele gevallen regelmatig samenwerkingsverband.

Shape/Afcent

Met deze instanties werd ten aanzien van de veiligheidssituatie nauw samengewerkt.

Operationele activiteiten ten aanzien van de Sovjet Unie

Dankzij een groot aantal operaties, waaronder dubbeloperaties, agenten- en informantoperaties en technische operaties, werden ook in deze periode weer gegevens verkregen over illegale activiteiten van de Sovjet-inlichtingendiensten. Onze interesse richtte zich hierbij vooral op de Sovjet-vertegenwoordiging hier te lande, de Sovjet-scheepvaart, het reizigersverkeer van en naar de Sovjet-Unie en de groep van Russische emigranten in Nederland. Tevens ontvingen bedrijven die in de belangstellingssfeer van de Sovjet-inlichtingendiensten liggen (in verband met technologie en/of embargoartikelen) onzerzijds preventieve aandacht.

Onderzoek werd gedaan naar verschillende personen die verdachte contacten met leden van de Russische inlichtingendiensten onderhielden, waaronder enkelen die aan de Russen spontaan hun medewerking aanboden.

Operationele activiteiten ten aanzien van de overige communistische landen

Polen

In de BRD vond aanhouding plaats van een Pool op verdenking van inlichtingenactiviteiten voor de Poolse inlichtingendienst. Omdat blijkens een defectorverklaring betrokkene de opdracht had contact te onderhouden met een Nederlander en omdat hij in het kader van deze opdracht regelmatig naar ons land reisde, werd ter ondersteuning van de Westduitse zusterdienst veel onderzoek terzake verricht.

Cubanen

Het op een beperkt aantal personen gerichte onderzoek naar mogelijke inlichtingenactiviteiten in het Rotterdamse havengebied heeft aan belang gewonnen, nu bekend is geworden dat de Cubanen in Rotterdam een handelsmissie willen vestigen.

Joegoslaven

Vanwege de geringe dreiging die uitgaat van de Joegoslavische inlichtingendienst en het Kroatisch en Albanees politiek-extremisme bleef het Joegoslavische project beperkt tot handhaving van de bestaande minimale informatiepositie, die overigens voldoende lijkt om de immer latent aanwezige terroristische dreiging die zich in de ons omringende landen regelmatig metterdaad ontlaadt, te kunnen signaleren.

Roemenië

Een in België gedefecteerde medewerker van de Roemeense inlichtingendienst verstreekte informatie over de nauwe betrokkenheid van een in Nederland geaccrediteerde Roemeense diplomaat bij de spionage-activiteiten van een Belgisch ambtenaar van het Belgisch Ministerie van Buitenlandse Zaken. De samenwerking met de Belgische zusterdienst en het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken leidde tot een persona non grata verklaring door de Nederlandse regering van de hier te lande geaccrediteerde Roemeen, 1e secretaris

Tsjechoslowakije

Informatie verkregen uit technische acties rechtvaardigt de conclusie, dat een vooraanstaand Tsjechoslowaaks politicus zich veel moeite getroost om prominente Nederlanders, actief in de internationale vredesbeweging en de politiek, te gebruiken in het veld van de politieke beïnvloeding. In dit verband wordt in belangrijke mate een beroep gedaan op de actieve medewerking van hier te lande geaccrediteerde Tsjechoslowaken.

In één geval werd duidelijk dat een en ander in overleg met en in opdracht van Sovjet partijfunctionarissen geschiedde.

DDR

Ons zicht op inlichtingenactiviteiten ondernomen door de DDR is gedurende de verslagperiode verbeterd.

Een aantal projecten gericht op het onderkennen van Oostduitse inlichtingenactiviteit komt door externe omstandigheden moeizaam van de grond. Gedurende de verslagperiode werd een verbetering van de informatiepositie rond hier te lande gestationeerde DDR-functionarissen gerealiseerd. Extra aandacht werd besteed aan een belangrijke doelgroep van de DDR-inlichtingendienst, te weten Nederlandse zakenlieden, die zakelijk geheel of gedeeltelijk afhankelijk zijn van de DDR.

Bulgarije

Het vermoeden dat Bulgaarse inlichtingenactiviteiten in Nederland onder supervisie staan van de Bulgaarse ambassade te Brussel is versterkt. Een toename van het aantal Bulgaarse inlichtingen-officieren in Nederland leidde tot de noodzaak tot uitbreiding van onze informatiepositie.

Hongarije

Onze informatiepositie rond inlichtingenactiviteiten ondernomen vanuit officiële Hongaarse vestigingen in Nederland is de afgelopen periode enigszins verbeterd.

Van een zusterdienst werd vernomen dat zich onder het ambassadepersoneel inderdaad een inlichtingenofficier bevindt. Onze operationele activiteit was gedurende de verslagperiode op deze persoon gericht, doch ging ook uit naar andere van inlichtingenactiviteiten verdachte ambassade-medewerkers.

Terrorisme

Armeens terrorisme

De moordaanslag op een Turks diplomaat in Brussel in juli 1983 kent een uitloper naar Nederland. Een in Almelo woonachtige Armeniër is onder de verdenking gekomen de dader te zijn. Een Belgisch verzoek om uitlevering is, in verband met aangetekende cassatie, echter (nog) niet gehonoreerd.

Medio september 1983 werd een uit Griekenland afkomstige Armeniër staande gehouden, die observatie-activiteiten had ontplooid bij de Turkse ambassade in Den Haag. Wegens gebrek aan bewijs werd hij weer op vrije voeten gesteld.

Palestijnen in Nederland

Tussen (PLO-vertegenwoordiger in Nederland) en (AL-FATAH-vertegenwoordiger in Nederland en voorzitter van de PVN, de Palestijnse Vereniging in Nederland) bestaat sedert enige maanden een controverse omtrent een "gezagskwestie". Het betreft de vraag of de PVN - die overigens sinds de exodus van de Palestijnen uit Beiroet in 1982 niet meer door de PLO erkend wordt - dan wel het PLO-kantoor als vertegenwoordiger van de Palestijnse gemeenschap in Nederland dient te fungeren. Een en ander heeft reeds geleid tot een breuk in de Palestijnse gemeenschap.

Het PLO-kantoor in Den Haag

De nog steeds voortdurende machtsstrijd binnen AL FATAH heeft tot op heden nauwelijks gevolgen gehad voor de PLO-vertegenwoordiging in Nederland.

De PLO-vertegenwoordiger, , blijkt duidelijk de zijde van ARAFAT te kiezen. Hij werd zelfs ingeschakeld bij militaire activiteiten in FATAH-verband. Hij deelde namelijk ten tijde van de Israëliëse actie "Vrede voor Galilea" de in Nederland woonachtige Palestijnen, die een militaire opleiding in het Midden-Oosten hadden gekregen, mede zich gereed te houden voor vertrek naar Libanon. Van directe bemoeienis met eventuele voorbereidingen tot of steunverlening aan terroristische activiteiten is (nog) niets gebleken. Een aantal dubieuze contacten werd wel gesignaleerd maar de betekenis hiervan kon nog niet worden bepaald. In de verslagperiode werd een aantal bedreigingen geuit tegen de PLO-vertegenwoordiger. Met het oog hierop is besloten hem volledige persoonsbeveiliging te verlenen.

Staatsterrorisme

Sinds de opening van een kantoor van Lybian Arab Airlines (L.A.A.) op Schiphol is het niet uitgesloten dat activiteiten ontplooid kunnen worden contra hier te lande verblijvende Libische opposanten van KHADAFI. Zulks is reeds eerder gebleken bij een aantal officiële Libische vertegenwoordigingen in West-Europa. De station-manager van L.A.A. bevindt zich in een goede positie om reisbewegingen van landgenoten te controleren. Dezerzijds wordt getracht de activiteiten van L.A.A.-personeel in Nederland nauwlettend te volgen.

Operationele activiteiten ten aanzien van de Volksrepubliek China

De belangstelling van in Nederland studerende wetenschappers uit de Volksrepubliek China gaat steeds meer uit naar die terreinen van wetenschap en techniek, waarvan de kennisname door derden veiligheidsrisico's met zich mee zou kunnen brengen. Het gaat hierbij ondermeer om de ontwikkelingen en de techniek op het terrein van de nucleaire wetenschappen, alsmede om technieken en apparatuur die gebruikt worden bij het traceren van satellieten en het opvangen en verwerken van signalen door grondstations, zaken die zowel civiel als militair toepasbaar zijn. Onderzoeken zijn gaande om bovenstaande ontwikkeling te onderkennen. Onze interesse gaat ook uit naar de Chinese gemeenschappen in Nederland en hun relaties met de Chinese Volksrepubliek; de aandacht gaat hierbij vooral uit naar de pogingen van de zijde van de Chinese diplomaten om Nederlandse academici van Chinese origine (vaak uit Indonesië afkomstig) te motiveren hun kennis in dienst te stellen van de opbouw van China.

Nederland is sinds de bouw van de onderzeeboten voor Taiwan het terrein geworden waarop een confrontatie plaats vindt tussen de Chinese inlichtingendienst en die van Taiwan. Onze aandacht is er op gericht om voor Nederland ongewenste gevolgen van deze confrontatie te kunnen signaleren.

HOOFDAFDELING D

Beveiligingsadviezen

In deze verslagperiode werd wederom een groot aantal beveiligingsadviezen uitgebracht aan hogere en lagere overheidsinstanties, aan bedrijven betrokken bij de uitvoering van geclassificeerde defensie-opdrachten en bedrijven van vitaal belang voor het in stand houden van het maatschappelijk leven. De verstrekte adviezen hadden betrekking op aspecten van organisatorische, materiële, technische en personele beveiliging.

Meermalen gaf bij de Dienst beschikbaar gekomen informatie betreffende beveiligde objecten aanleiding tot het advies aan de betrokken beveiligingsfunctionarissen, maatregelen te treffen om tot een adequate tijdelijke aanpassing van de beveiligingssituatie te komen.

Computerbeveiliging

De Hoofdafdeling D levert in adviserende zin haar bijdrage op het terrein van de Computerbeveiliging met name bij de toepassing van de betreffende voorschriften in de praktijk; waar nodig wordt hierbij samengewerkt met deskundigen van de Militaire Inlichtingendiensten. Daartoe vindt periodiek overleg plaats.

De Interdepartementale Stuurgroep Computerbeveiliging concludeerde na afronding van haar oorspronkelijke taak, dat een aantal van die taak afgeleide problemen nog nadere bespreking behoeft. De Hoofdafdeling D neemt deel aan het overleg inzake de eventuele continuering van de werkzaamheden van de Stuurgroep.

NAVO/WEU - beveiliging

Onverminderd werden de werkzaamheden gecontinueerd, voortvloeiend uit de door de Minister van Binnenlandse Zaken als National Security Authority aan de BVD gedelegeerde taken met betrekking tot de NAVO/WEU-beveiliging.

Controles werden uitgevoerd op de naleving van de internationaal overeengekomen beveiligingsmaatregelen. De noodzaak een goede personele beveiliging in stand te houden, vergde intensieve werkzaamheden.

Inspecties gedurende de verslag-periode bij de Nederlandse Permanente NAVO-Vertegenwoordiging in Brussel en de Nederlandse delegatie bij de Mutual Balance Force Reduction (MBFR)-besprekingen in Wenen leidden tot de conclusie dat goeddeels wordt voldaan aan de te stellen eisen.

De jaarlijkse inspectie door NATO-office of Security hier te lande richtte zich ditmaal op de sectoren vallend onder de beveiligingsverantwoording van de Marine Inlichtingendienst.

Veiligheidsonderzoeken

De uitvoering van de taken op het terrein van het instellen van veiligheidsonderzoeken naar gegadigden voor vertrouwensfuncties kreeg onverminderd grote aandacht.

Ook in deze verslagperiode werd een actieve bijdrage geleverd in de werkzaamheden van de Permanente Commissie Vertrouwensfuncties. Besprekingen gericht op het terugbrengen van het aantal vertrouwensfuncties bij de Ministeries van Defensie en Justitie/CRI hebben tot concrete resultaten geleid.

Het concept voor een nieuw Beveiligingsvoorschrift Rijksdienst werd voor commentaar voorgelegd aan de Secretarissen-Generaal van de departementen en aan de Permanente Commissie Documentaire Informatieverzorging.

In de contacten met de departementale beveiligingsambtenaren werd het beleid gericht op een verdere beperking van het aantal Vertrouwensfuncties gecontinueerd.

Reorganisatie bij enkele departementen gaat gepaard met aanpassing van de betreffende Vertrouwensfunctielijsten.

Vorming

In het kader van haar beveiligingsbevorderende taak organiseerde de Hoofdafdeling D wederom informatieve bijeenkomsten ten behoeve van beveiligingsambtenaren bij de Rijksoverheid en beveiligingsinspecteurs uit het bedrijfsleven.

Met verschillende categorieën Vertrouwensfunctionarissen werden gesprekken gevoerd ter bevordering van de beveiligingszin.

STAFADFDELING SBP

Ingevolge haar interne supporttaak heeft deze Stafafdeling ook in de afgelopen periode weer zorggedragen voor een gevarieerde rapportage inzake internationale ontwikkelingen, die van belang (kunnen) zijn voor de binnenlandse veiligheidssituatie.

In de Sovjet-Unie viel op, dat de nieuwe algemeen partijsecretaris ANDROPOV zijn positie verder wist te consolideren door bijv. het staatspresidentschap naar zich toe te trekken, maar tegelijkertijd nauwelijks in staat bleek zijn machtsbasis in de partij zelf te versterken. Gevolg is de voor Sovjetverhoudingen ongebruikelijke situatie dat de partijleider nu blijkbaar vooral moet steunen op zijn "eigen" KGB en op het leger, wat resulteert in een steeds straffer binnenlands regiem en een inmiddels ook veel hardere toonzetting van het buitenlands beleid. Juist op buitenlands politiek gebied lijkt dit tussen leger en partij tot fricties te leiden, die wellicht de achtergrond vormen van tegenstrijdigheden in recente Sovjetuitspraken over vrede en veiligheid en over het omstreden incident met het Zuidkoreaanse verkeersvliegtuig.

Ook de andere Oosteuropese landen krijgen van Moskou steeds minder speelruimte in hun binnen- en buitenlandse politiek. De Sovjet-Unie kan dit gemakkelijker afdwingen nu deze landen in economisch opzicht weer afhankelijker van haar worden dankzij de algehele internationale recessie. Daardoor groeit in die landen de druk op spontane basisbewegingen en individuele dissidenten, die door harde repressie en inkapseling vrijwel geheel tot zwijgen zijn gedwongen.

Bestudering van voortgaande Sovjetpogingen om de publieke opinie en politieke besluitvorming in Nederland en andere westerse landen te beïnvloeden, leerde dat er op dit terrein sprake is van een verdere rolverdeling tussen de daarbij betrokken Oosteuropese landen. Bijzondere aandacht trok wat dit betreft de door de communistische Wereldvredeeraad in juni te Praag georganiseerde Vredesassemblee, die werd bijgewoond door een naar verhouding groot gezelschap Nederlanders, van wie er enkele een opmerkelijke rol vervulden.

De Westeuropese CP-en wordt de laatste tijd door Moskou op het hart gebonden hun invloed in de vredesbeweging te vergroten ten gunste van de Sovjetpolitiek en de vredesstrijd hechter te koppelen aan de strijd op sociaal-economisch gebied. Zij dienen daarbij met burgerlijke "anti-oorlogskrachten" samen te werken zonder evenwel hun communistische identiteit en internationale verbondenheid te verloochenen. De meeste Westeuropese CP-en weten overigens nog steeds een disproportionele rol te spelen in de vredesstrijd hoewel zij momenteel electoraal juist niet zo best in de markt liggen.

De Chinese Volksrepubliek tracht door een steeds realistischer binnen- en buitenlands beleid - trouwens ook met inzet van inlichtingenmiddelen achterstanden op allerlei gebied in te halen. De buitenlandse politiek van China is verder opgeschoven van een positie van primaire confrontatie met de Sovjet-Unie naar equidistantie ten opzichte van SU en VS. Binnenslands vielen de voortgaande zuiveringen op, evenals de oprichting van een nieuw ministerie van Staatsveiligheid.

Aandacht werd ook besteed aan de ontwikkelingen in Suriname in verband met de polarisatie van de verhoudingen binnen de Surinaamse gemeenschap in Nederland. De Cubaanse invloed, die zich vlak na de "decembermoorden" in 1982 begon te manifesteren lijkt onlangs weer te zijn afgenomen mede als gevolg van de Braziliaans-Surinaamse toenadering.

Het beeld van de Midden-Oostenproblematiek werd in de afgelopen maanden in belangrijke mate bepaald door het toenemende verzet van Palestijnse kringen tegen de politieke koers van PLO-voorzitter ARAFAT. Alles duidt erop dat de PLO door deze ontwikkelingen een radicaler beleid zal gaan voeren en meer accent zal leggen op de militaire optie. Er zijn echter voorshands geen aanwijzingen dat de grote Palestijnse verzetsorganisaties weer doelen buiten het conflictgebied zullen kiezen.

HOOFDAFDELING E

Afdeling Opleiding en Vorming

Overeenkomstig het Reglement Opleidingen en Examens B.V.D., nr. 21922 SG/Kabinet, zijn in deze verslagperiode georganiseerd:

- a. één Algemene Cursus ten behoeve van middelbaar en hoger kader van de Dienst, zowel als van zijn Verbindingen en Zusterdiensten;
- b. één Basiscursus Intern ten behoeve van personeelsleden van de Dienst, werkzaam in ondersteunende functies;
- c. één Basiscursus Extern ten behoeve van personeelsleden van de Verbindingen van de Dienst;
- d. één Praktijkcursus Extern ten behoeve van de sub.c. bedoelde functionarissen, die het examen van de aldaar genoemde cursus met goed gevolg hebben afgelegd;

- e. één Bewerkingscursus (voorheen Analyse cursus genaamd) ten behoeve van "case-workers" van de Dienst;
- f. één Oriëntatiecursus ten behoeve van een groep administratieve medewerkers van Plaatselijke Inlichtingendiensten van Gemeente-politie;
- g. één Oriëntatiecursus ten behoeve van een groep onderofficieren van de Koninklijke Luchtmacht.

Chef en docenten van de Afdeling zijn bij verschillende opleidingsinstituten van de Politie en de Krijgsmacht als gastspreker opgetreden en hebben daarenboven enkele lezingen verzorgd voor ambtenaren van Gemeente- en Rijkspolitie en Koninklijke Marechaussee, alsmede voor functionarissen belast met vreemdelingenzaken. Aan het talenpracticum werden voor zowel Engels als Frans primaire en herhalingscursussen gehouden.

Afdeling Onderzoeken

Over de houding van het publiek en officiële instanties ten opzichte van de BVD zijn geen bijzonderheden te melden.

Afdeling Observatie

Het afgelopen half jaar heeft de klemtoon bij de activiteiten van de volgfafdeling duidelijk op de contra-spionage gelegen. In het bijzonder de werkzaamheden van de inlichtingen-officieren van de Sovjetrussische inlichtingendiensten kregen de aandacht, maar ook de opmerkelijke activiteiten van medewerkers van de Roemeense inlichtingendienst in België en in ons land vereisten extra inzet. In nauwe samenwerking met enige bevriende diensten werd bovendien het doen en laten van enige personen uit de sfeer van de IRA en het Palestijnse terrorisme geobserveerd.

Bureau Vertalingen en Uitwerking

Gedurende enige maanden werd bijstand verleend door twee functionarissen van Defensie in verband met enige Surinaamse operaties.

Voorts werd gebruik gemaakt van twee gastmedewerkers, één voor Armeens en één voor Chinees.

Bijzondere ondersteuning werd gegeven in het kader van de NAVO-oefening REFORGER.

HOOFDAFDELING TECHNISCHE DIENST

Bureau Verbindingen

- Radio Inlichtingen

De vernieuwing van de peilapparatuur, deel uitmakend van het nationale peilnet, heeft een aanvang genomen. De eerste ervaringen met de nieuwe peilontvangers zijn goed. Voorstellen met betrekking tot de vernieuwing van de antennes en de toekomstige exploitatie zijn in voorbereiding.

De internationale samenwerking op het gebied van de interceptie van agenten radio-uitzendingen heeft een uitbreiding ondergaan, doordat bilaterale afspraken zijn gemaakt met de Italiaanse zusterdienst.

- Afluisteracties

De automatisering van de administratie rond de registratie van telefoongesprekken heeft z'n beslag gekregen. De optimale verwerking van deze gegevens is nog een onderwerp van studie.

- Personnel

Door de per 1983 afgekondigde personeelstop is de manbezetting van de diverse objecten de afgelopen zomer minimaal geweest. Gezocht wordt naar wegen om routinewerk te automatiseren.

Bureau Electronica

- Technische projecten

Diverse video-systemen ten behoeve van observatie door de surveillance-groep van de hoofdafdeling E zijn de afgelopen periode gereed gekomen.

- Technische Inspecties

In overleg met de directie C werd, in samenwerking met het Ministerie van Defensie, een onderzoek ingesteld naar mogelijke manipulaties aan een telefooninstallatie in de Defensie-sfeer. Het onderzoek heeft geen ongeregeligheden aan het licht gebracht.

AFDELING ACD
=====

In deze verslagperiode werd het besluit genomen de afdeling ACD en de afdeling G te integreren tot één dienstonderdeel, gezien de nauwe relatie die in het kader van de automatisering tussen beide afdelingen bestaat.

Vanaf 1 november 1983 zal aan de integratie vorm worden gegeven.

AFDELING G
=====

De nieuwe computer IBM 4341/N2 is in september afgeleverd en geïnstalleerd, tegelijk met extra schijvenapparatuur van het nieuwe type 3380. Installatie van het IBM-besturingssysteem MVS en overname van de productie op de nieuwe computer zal in het laatste kwartaal van dit jaar kunnen geschieden.

Het systeem voor de geautomatiseerde administratie en voortgangscontrole van de veiligheidsonderzoeken is gereed. Volgens de planning zal het van begin 1984 definitief in werking worden gesteld.

In juli is het globaal systeemontwerp voor automatisering van post- en documentenregistratuur gereed gekomen. Het projekt wordt voortgezet met werkgroepen voor de systeembouw, voor personele en organisatorische gevolgen, voor de documentatieaspecten en voor planning.

AFDELING FID
=====

De Algemene Rekenkamer heeft de comptabele van de Dienst décharge verleend over het jaar 1981.

Na een jaar van interne verbouwingen werd op 15 augustus ook de nieuwe hoofdpost van het pand President Kennedylaan 15 opgeleverd. Daarmee zijn twee van de drie delen van een operatie, bedoeld om enige verbetering te brengen in de overbezetting van het pand President Kennedylaan 25, voltooid.

Het derde deel betreft een aantal interne verbouwingen in pand 25, waaraan door de Rijksgebouwendienst helaas niet vóór eind 1984 kan worden begonnen.

Naast dit project liggen er thans nog drie andere verzoeken bij de Rijksgebouwendienst t.w.:

- a. een verbouwing van de autostalling.
Deze verbouwing is mede aangevraagd door de bedrijfsarts aangezien de situatie voor het daar werkzame personeel niet verantwoord is;
- b. een aanvraag voor een ruimere huisvesting voor de sectie Vervoer in zijn geheel;
- c. een aanvraag, mede op instigatie van de Rijksgebouwendienst zelf, voor een betere huisvesting voor de gehele Dienst.

AFDELING PERSONEEL

Naast de onverminderde aandacht die werd gegeven aan zaken als de invoering van het nieuwe BBRA en de invoering van de Dienstcommissie nieuwe stijl, is in de achterliggende periode ook de laatste hand gelegd aan de formulering van een algemeen Introductie Beleid. De introductie cursus, die daar deel van uitmaakt, en die bestemd is voor alle nieuwe medewerkers van de Dienst zal in de maand oktober voor het eerst worden gehouden.

./ Een overzicht van personeelsmutaties in de verslagperiode gaat als bijlage hierbij.

PERSONEELSMUTATIES
1-4-1983 - 1-10-1983

1. Afvloeiingen Reden	Mannen				Vrouwen				Totaal			
	Lager	Middelb.	Hoger	Totaal	Lager	Middelb.	Hoger	Totaal	Lager	Middelb.	Hoger	Totaal
F.l.o.	1	5	1	7	-	2	-	2	1	7	1	9
Eigen verzoek	-	2	-	2	-	2	-	2	-	4	-	4
Inval.pensioen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afl. contract	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1
Overleden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Art 98, lid 1, sub f v.h. ARAR	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
	1	7	2	10	1	4	-	5	2	11	2	15
2. Indienst- tredingen	Mannen				Vrouwen				Totaal			
	3	3	-	6	1	2	-	3	4	5	-	9

Gedeeltelijke dagtaak: 56 vrouwen

Opgemaakt, 14 oktober 1983

bijl. van bijl. KAX 1699507 d.d. 7-11-83